



“БДЖ – ПЪТНИЧЕСКИ ПРЕВОЗИ” ЕООД

ПОРЕДИЦА БЪЛГАРСКИ ВЛАДЕТЕЛИ

Хан Крум

803 - 814

Хан Крум произхожда от панонските българи, които след разпадането на Велика България се установяват в земите на днешна Унгария. Оттам неговият род преминава на юг от Дунава и стига до висшите кръгове на българката държава. Хан Крум идва на власт след смъртта на хан Кардам (777-803) и става основател на нова владетелска династия, управлявала до края на X век.

Още през 805 г. хан Крум завладява източната част на Аварския хаганат и разширява своята власт над славяните и аварите по Средния Дунав, така става съсед на Франкската империя на Карл Велики (768-814) и фактор в политическия живот на Европа.

Византия посреща с недоволство разширението на България на запад. Нейните интереси към славянското население в Македония се срещат с интересите на България. През 807 г. император Никифор I Геник (801-811) предприема поход до Адрианопол (Одрин), но не започва война с България поради избухнал бунт в Мала Азия. В 808 г. хан Крум навлиза с войските си по течението на р. Струма, а през 809 г. превзема Сердика (Средец), ключова позиция за настъпление към Македония.

През май 811 г. Никифор I Геник предприема втори поход срещу България. Крум предлага мир, но му е отказано. Ромеите преминават източните старопланински проходи и след тежки боеве през месец юли 811 г. превземат столицата Плиска и я разграбват и опожаряват.

Хан Крум организира опълчение, преграждаходите, привлича аварски отряди, въоръжава дори и жените. Решителният удар е нанесен във Върбишкия проход. На 26 юли 811 г. хан Крум спечелва най-голямата победа над византийска армия, като обезглавява самия император. От черепа на Никифор, превърнат в ритуална чаша, ханът пие наздравница в чест на победата.

Още през следващата 812 г. Крум започва настъпление в Тракия. Превзема крепостите Девелт и Месемврия, и стига до долината на Струма. Предлага на новия византийски император Михаил I Рангаве (811-812) да признае договора от 716 г., сключен между хан Тервел и Теодосий III и задължаващ Византия да плаща годишен данък от 30 литри злато и уреждащ редица търговски и териториални придобивки. Василевсът отказва и Крум подновява военните действия.

На 22 юни 812 г. при Версиникия, до Адрианопол (Одрин), българите постигат нова решителна победа, продължават настъплението към Константинопол и достигат до вратите му. Новият император Лъв V Арменец моли за преговори, като замисля убийството на хана при уговорената среща. Крум разкрива заговора, след което подлага на разорение областите от Константинопол до Странджа. Одрин е превзет, а част от жителите му изселени в България отвъд Дунава.

Постигнал такова надмощие, Ханът започва мащабна подготовка за превземане на Константинопол. Строят се обсадни машини и многобройни коли за армията. Но в навечерието

на похода, на 13 април 814 г. хан Крум неочаквано умира – предполага се, от сърдечен удар. В един византийски разказ, преведен през XIII в., смъртта на хан Крум се описва като сакрално царубийство от своите – прабългарски обичай, прилаган, когато владетелят изгуби своята ”божествена орнда” поради някакъв недъг. След неочакваната смърт на хан Крум Константинопол си отдъхва с облекчение.

Издадените от хан Крум закони са първото писмено законодателство в българската държава, отбелязано в енциклопедията ”Свидас” от X век. Те предвиждат сурови наказания срещу кражбата, просията и разбойничеството. Това е насочено към издигането и съхраняването на собствеността, както и към сигурността на търговията в страната.

Реформите на хана и неговите строги закони засилват централизираното управление и приобщаването на славянските племена към ханската власт. Като велик държавник Хан Крум постига териториално обединение и международен авторитет за България.